

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันความรู้ทางวิชาการในสาขาวิชาการต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้ามาก และยิ่งนับวันที่จะกว้างขวางออกไปมากขึ้นเรื่อย ๆ การที่จะให้นักเรียนศึกษาเล่าเรียนโดยอาศัยความรู้ และการถ่ายทอดจากครูผู้สอนเพียงฝ่ายเดียวนั้น คงจะไม่เพียงพอ และแม้แต่ตัวครูผู้สอนเองก็ยังมีข้อจำกัดที่จะบอกคนคว้าแสวงหาความรู้จากแหล่งวิชาการอื่น ๆ อีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งที่จะศึกษาหาวิชาความรู้ได้มากและสะดวกก็คือจากสื่อมวลชน อาทิ จาก วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสื่อมวลชนเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันอย่างใกล้ชิด จนเราไม่อาจจะปฏิเสธได้

สื่อมวลชนในปัจจุบันนี้มีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้นเป็นลำดับ จนแทบจะแยกกันไม่ออก เราจะต้องยอมรับความจริงประการหนึ่งว่า การรับรู้เรื่องราวข่าว บทความ สารคดี และวิทยุการณณ์ใหม่ การเสนอผลิตภัณฑ์สินค้าใหม่ ๆ ตลอดจนรายการบันเทิง สื่อมวลชนจะเป็นผู้เสนอเรื่องราวอย่างสมบูรณ์ (บำรุง สุขพรรณ 2526 : 1)

วีรทัศน์ ลภีรัตนกุล (2526 : 179-181) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม สรุปได้ว่า สื่อมวลชนสามารถกระจายข่าวได้อย่างกว้างขวางไปสู่ประชาชนจำนวนมาก ทุกเพศ ทุกวัย และแทบทุกอาชีพ ฯลฯ โดยลักษณะเช่นนี้จึงทำให้สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของประชาชนอย่างกว้างขวาง สื่อมวลชนมีอิทธิพลชักจูงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านทัศนคติ และค่านิยม ซึ่งสื่อมวลชนสามารถสร้างหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือค่านิยม รวมทั้งยังหันเหหรือชักจูง

แนวความคิดให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้สื่อสารได้ ค่านิยม สื่อมวลชนสามารถ
 เร่งเร้าให้เกิดความรู้สึก รัก ชอบเกลียดชัง ต่อต้าน ในสิ่งใดโดยไม่ยากนัก ค่าน
 ศิลธรรม สื่อมวลชนสามารถสอดใส่คุณธรรม หรือศีลธรรมให้มวลชนได้เป็นอย่างดี ขณะ
 เดียวกันก็สามารถจุดทำลายศีลธรรมให้เสื่อมทรามไปจากจิตใจของมวลชนได้เช่นกัน
 ค่านสติปัญญาความรู้ สื่อมวลชนสามารถให้การศึกษแก่ประชาชนให้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด
 มีวิทยาการความรู้ใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีพ และอยู่ร่วมกันในสังคมได้ และ
 อิทธิพลทางค่านพฤติกรรม สื่อมวลชน สามารถทำให้ประชาชนมีพฤติกรรม โดยเลียนแบบ
 จากที่ปรากฏในสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนจะสามารถมีพฤติกรรมเลียนแบบ
 ทั้งในค่าน บวก และลบ ได้ทั้งสิ้น

วีรวรรณ ประกอบผล (2523 : 1-2) ได้กล่าวถึงสื่อมวลชนว่า การ-
 ติดต่อสื่อสาร เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้าง ความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคล
 ต่อบุคคล และบุคคลต่อรัฐ สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่เป็นสื่อกลางในการเสริมความสัมพันธ์
 ดังกล่าว โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย ซึ่งมีสื่อมวลชนจำนวนมาก
 ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ แต่การใช้ทรัพยากรสื่อมวลชนที่มีอยู่นี้ยังมีได้
 ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมเท่าที่ควร ดังนั้นครูอาจารย์เองจำเป็นต้องทำหน้าที่เป็นผู้
 หาวิธีการที่จะให้เด็กนักเรียนได้เข้าถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ
 โดยใช้สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่จะทำให้ครูอาจารย์ และเด็กนักเรียนได้เกิดความรู้
 มีประสบการณ์ ให้เป็นพื้นฐานของความคิด ความเข้าใจที่จะนำไปสู่การปลูกฝังทัศนคติ
 ตลอดจนเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในสังคมให้เป็นไปในค่านที่พึงปรารถนาได้

ผู้วิจัยเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่า บทบาทที่สำคัญของสื่อมวลชน จะต้องเสริมสร้าง
 ความรู้และให้การศึกษแก่มนุษย์ที่อยู่ในสังคมให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด หน้าที่ที่สำคัญ
 อย่างหนึ่งของสื่อมวลชน ก็คือ การยกระดับการศึกษาของคนในสังคมให้สูงขึ้น ให้สามารถ
 นำเอาความรู้และประสบการณ์ไปประกอบอาชีพตามควรแก่อัธยาศัย การให้การศึกษานี้
 สื่อมวลชนมีหน้าที่ให้ทั้งข่าวสาร และถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ออกไปยังคนรุ่นหลัง ๆ
 อีกด้วย ซึ่งได้ผลรวดเร็วกว่าการศึกษาในชั้นเรียน ทั้งนี้เพราะการศึกษาในชั้นเรียนไม่
 ยืดหยุ่น จำเป็นต้องศึกษาตามแบบเรียนตามกำหนดการศึกษาโดยอาศัยสื่อมวลชน -

เพื่อให้ความรู้สำหรับปรับตัวให้เข้ากับสังคมโคคิที่สุด จึงจะมีประโยชน์มาก

การแสวงหาความรู้นั้นมีอยู่ทั่วไปทั้งในและนอกโรงเรียน และการให้การศึกษา นั้นก็ไม่ใช่ว่าจะต้องศึกษาเฉพาะในวัยเรียนเท่านั้น แต่การศึกษาจะต้องเป็นกระบวนการ ตลอดชีวิต นอกจากนั้นก็ยังมียอมรับกันว่า โรงเรียนมิใช่คำตอบที่สำเร็จรูปที่จะให้ทุกคน มีความแปรเปลี่ยนทางพฤติกรรมโคคิอย่างตายตัว เนื่องจากตัวแปรที่ทำให้พฤติกรรมของ เยาวชนเบี่ยงเบนไปในทางโคคิได้แก่ สิ่งแวดล้อมนอกโรงเรียน เช่น ที่บ้าน ชุมชน สังคม ตลอดจนสื่อมวลชนต่าง ๆ ก็นับว่ามีบทบาทอยู่มาก กล่าวเฉพาะสื่อมวลชน ทั้งหนังสือ วิทยุ ทีวี ภาพยนตร์ เราต้องยอมรับว่า ความเจริญทางเทคโนโลยี ประสิทธิภาพของสื่อ ระบบ ธุรกิจสมัยใหม่ที่มีการจัดการขององค์กรที่เข้มแข็ง ยี่งนานวันก็ยิ่งจะแสดงบทบาทอันทรง อิทธิพลมากขึ้นแน่นอน ถ้าหากสื่อมวลชนมิได้มีเป้าหมายเพื่อธุรกิจอย่างเดียว แต่มีเป้าหมาย เพื่อยกระดับความคิด คุณธรรมของคน ความหวังของอนาคตที่จะมีคนที่มีคุณภาพก็จะมีมากขึ้น แต่โดยความเป็นจริงแล้ว สื่อมวลชนบางส่วนยังมิได้แสดงบทบาทในประการหลังเท่าที่ควร ร้ายยิ่งไปกว่านั้น นอกจากจะไม่สร้างสรรค์ ซาคความรับผิดชอบแล้ว ยังเสนอสิ่งที่ทำลาย ความคิด คุณธรรม ตลอดเวลา (ศุภปริทัศน์ 2524 : 1)

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สื่อมวลชนเปรียบเสมือนมีคสองคม ที่ สามารถใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างมหาศาล เป็นครู และผู้นำของมหาชนได้ ในขณะเดียวกัน อาจใช้เป็นเครื่องมือปลุกปั่น หรือบ่อนทำลายประชาชนในสังคมก็ได้ นับว่าสื่อมวลชนมี อิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม มีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวโน้มทาง วัฒนธรรม และทัศนคติของมวลชนได้ เพราะสื่อมวลชนสามารถที่จะเข้าถึงตัวบุคคลได้ ทุกคนอย่างรวดเร็วและไค้ผล สื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือ-พิมพ์ วารสาร นิตยสาร สิ่งตีพิมพ์ หรือโฆษณาต่าง ๆ มีอิทธิพลเหนือจิตใจของประชาชน สามารถเป็นแม่พิมพ์หล่อกรอมวัฒนธรรมของสังคมได้ และนับวันที่จะขยายให้กว้างขวาง ออกไปทุกที เป็นการสมควรที่จะพิจารณากันว่า เราจะใช้สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์ได้ มากน้อยเพียงใด และควรนำสื่อมวลชนมาเป็นเครื่องช่วยทางการศึกษาในทุกระดับ และทุก แขนงวิชา เพื่อสร้างสรรค์สังคมให้เจริญก้าวหน้าในทางที่ถูกที่ควรให้มากที่สุด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดความคิดที่จะศึกษาถึง ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา และ

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษาต่าง ๆ และได้เลือกเอาเขตการศึกษา 9 ซึ่งได้แก่ จังหวัดขอนแก่น อุดรธานี หนองคาย สกลนคร และเลย เนื่องจากเขตการศึกษา 9 เป็นเขตการศึกษาที่อยู่ห่างไกลจากกรุงเทพฯ มีพื้นที่กว้างขวาง และกำลังเป็นพื้นที่ที่กำลังพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งนับว่าสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญ และกำลังขยายให้กว้างขวางออกไปยิ่งขึ้น และเนื่องจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นวัยที่อยู่ในระดับหัวเลี้ยวหัวต่อที่ต้องจบการศึกษา เพื่อออกไปประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาที่สูงกว่า หรือระดับอุดมศึกษาต่อไป จึงสมควรที่จะมีการศึกษาถึงการใช้สื่อมวลชนในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะในเขตการศึกษา 9 นี้ เพื่อจะได้นำเอาผลดีผลเสียมาเสนอแก่ ครู อาจารย์ นักเรียน ผู้สนใจ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนร่วมในวงการศึกษา และวงการศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน และเป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเภทของสื่อมวลชน และลักษณะการใช้สื่อมวลชน ที่ครูและนักเรียน ใช้ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 9
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูอาจารย์ และนักเรียน เกี่ยวกับการใช้สื่อมวลชนในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในด้านต่อไปนี้
 - 2.1 ประโยชน์จากเนื้อหาของสื่อมวลชน
 - 2.2 ปัญหาและอุปสรรคของการใช้สื่อมวลชน ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของครูอาจารย์ และนักเรียน ในการใช้สื่อมวลชนในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงการใช้สื่อมวลชน ประเภทของสื่อมวลชน ความคิดเห็นของครูอาจารย์และนักเรียน เกี่ยวกับการใช้สื่อมวลชนในด้านประโยชน์จากเนื้อหาสาระ ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะของครูอาจารย์และนักเรียน ในการใช้สื่อมวลชนในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
2. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูอาจารย์สังคมศึกษา และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 9

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยถือว่า

1. คำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามทุกคน ผู้วิจัยไม่คำนึงถึง เพศ อายุ และประสบการณ์
2. ผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ข้อมูลตรงกับสภาพความเป็นจริง และเป็นข้อมูลเชื่อถือได้

คำจำกัดความ

สื่อมวลชน หมายถึง สื่อหรือเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ข่าวสาร ไปยังมวลชน ในที่นี้ หมายถึง สื่อมวลชนประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ แถบบันทึกภาพ (video tape) แถบบันทึกเสียง (Tape) ภาพนิ่ง (slide) เป็นต้น และประเภทสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร แผ่นพับ แผ่นปลิว แผ่นภาพโฆษณา (Poster) ป้ายประกาศ ป้ายโฆษณา เป็นต้น

การใช้สื่อมวลชน หมายถึง การนำเอาประโยชน์จากสื่อมวลชน มาใช้ในการเรียนการสอน

เนื้อหาสาระของสื่อมวลชน หมายถึง รายการ คอลัมน์ หรือสาระต่าง ๆ

ที่สื่อมวลชนจัดให้มีขึ้น เพื่อถ่ายทอด หรือสื่อสารไปสู่ประชาชนจำนวนมาก

วิชาสังคมศึกษา หมายถึง การศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ในที่นี้หมายถึง วิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษา และสิ่งแวดล้อม

การเรียนการสอน หมายถึง การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

ครูอาจารย์ หมายถึง ผู้สอน ในที่นี้หมายถึงผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 9 ปีการศึกษา 2527

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังเรียน อยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 9 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2527

มัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง ระดับชั้นเรียนที่ต่อจากระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2524

เขตการศึกษา 9 หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัด ขอนแก่น อุดรธานี สกลนคร หนองคาย และเลย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับปรับปรุง การใช้สื่อมวลชนในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับการวิจัยอื่น ๆ